

Novoszáth Péter

„Nincs más út a társadalom számára, mint a korrektség és a törvénytisztelet”

A román korrupcióellenes ügynökség működésének értékelése¹

“There is No Other Way for Society than Fairness and Abiding by the Law”

Assessment of the Operation of the Romanian National Anti-Corruption Directorate

Összefoglalás

A román Nemzeti Korrupcióellenes Igazgatóság egy, a felső és középszintű korrupció elleni küzdelemre szakosodott speciális ügyészség. Fő célja, hogy csökkentse a korrupciót Romániában, és ezzel segítse elő a román társadalomnak az európai értékek mentén történő demokratizálódását. Rövid idő alatt jelentős eredményeket tudott felmutatni a korrupció elleni küzdelemben minden szinten. E tanulmány célja, hogy bemutassa, mi tette lehetővé azt, hogy ezen új intézmény révén a felső és középszintű korrupció felderítésének eredményessége és szankcionálásának hatékonysága az elmúlt években lényegesen megnőhessen Romániában.

DR. NOVOSZÁTH PÉTER, a közgazdaság-tudomány kandidátusa, egyetemi docens, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, KTK Közpénzügyi Tanszék (novoszath.peter@uni-nke.hu).

Summary

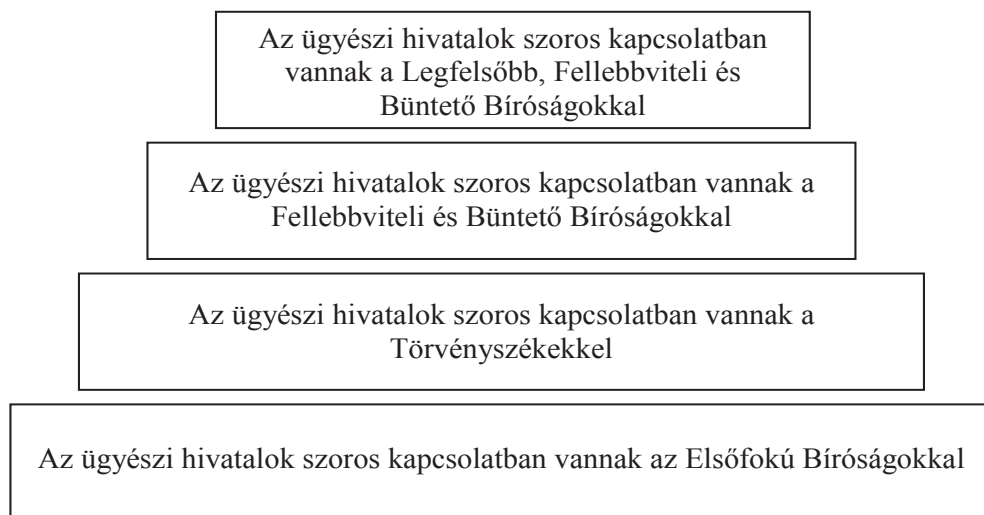
The Romanian National Anti-Corruption Directorate prosecutor's office is specializing in a fight against the upper and middle-level corruption. This organization specifically for explore and investigate of the upper and middle-level corruption was set up. In a short time they were able to show significant results in the fight against corruption at all levels. This study aims to show what made it possible, through this new institutional effectiveness of upper and middle-level corruption detection effectiveness and sanctioning increased significantly in recent years in Romania.

A román Nemzeti Korrupcióellenes Igazgatóság (Directia Nationala Anticoruptie, továbbiakban DNA) speciális ügyészség, amely a közép- és felső szintű korrupció elleni küzdelemre szakosodott. Kifejezetten a felső és középszintű korrupció felfedezésére, kivizsgálására és a vádeljárások lefolytatására hozták létre. A DNA szervezetét, jogi struktúráját több európai államban, Spanyolországban, Norvégiában, Belgiumban és Horvátországban korábban a felső és középszintű korrupció leküzdésére létrehozott hasonló intézmény modelljének adaptálása révén hozták létre. Felmerül a kérdés, hogy miért csak a felső és középszintű korrupció elleni küzdelem megerősítésére hozták létre, és miért nem a mindennapi korrupció, a kisebb mértékű, de a lakosságot sokkal inkább közvetlenül érintő korrupció felszámolására? A román korrupcióellenes ügynökség filozófiájának kiindulópontja, hogy a korrupciót minden szinten azok az emberek táplálják, akik a hatalom birtokában úgy érzik, a törvények felett állnak, és a társadalom nem rendelkezik elegendő hatékony eszközzel ahhoz, hogy megvédje a rendelkezésére álló nemzeti vagyont, felderítse a bűncselekményeket, és felelősségteljes magatartásra kényszerítse a korrupcióra hajlamos embereket. Annak érdekében, hogy hatékonyan szembe lehessen szállni a korrupcióval, amely a fehérgalléros bűnözés része, egy erre szakosodott, a mindenkori hatalomtól független intézmény szükséges, amely megfelelő eszközökkel és forrásokkal rendelkezik ehhez. Azért került kutatásaim középpontjába e Romániában működő speciális korrupcióellenes intézmény, mert rövid idő alatt jelentős eredményeket tudott felmutatni a korrupció elleni küzdelemben minden szinten.

A DNA egy független entitás, amelynek szervezeti szoros kapcsolatot tartanak a bíróságokkal és más közintézményekkel (*1. ábra*).

A román Nemzeti Korrupcióellenes Igazgatóság egy komplex szervezet. Az igazgatóság ügyészeinek nyomozati tevékenységét az igazságügyi rendészet alkalmazottai, ügynökei és tisztjei, magasan képzett gazdasági, pénzügyi, banki, vám-, számítástechnikai és más szakterületek specialistái segítik. Az ügyészek közvetlen irányítása, felügyelete és ellenőrzése alatt operatív csoportokban fejtik ki tevékenységüket annak érdekében, hogy együttes tudásukkal növeljék a bűnügyi nyomozások hatékonyságát és minőségét. Az igazgatóságon belül betöltött ügyészi, igazságrendészeti, szakértői pozíciók összeegyeztethetetlenek minden más állami és magántevékenységgel, a felsőoktatási intézményekben folytatott oktatási tevékenységek kivételével.

1. ábra: A DNA szervezeti kapcsolatai vázlatosan

Forrás: DNA. www.pna.ro/about_us.xhtml

Az intézmény jogelődjét, a Nemzeti Korrupcióellenes Ügyészségi Irodát (Parchetul National Anticoruptie, PNA) 2002-ben hozták létre a korábban kormányzó román szociáldemokraták. A Románia csatlakozása előtti uniós országjelentések szerint ez a szervezet nem működött hatékonyan, csak kisebb korrupciós ügyeket tudott felderíteni, komoly, befolyásos szereplőkre nem volt képes lecsapni.² De nemcsak az Európai Unió, hanem a Nemzetközi Valutaalap (IMF) is követelte az üzleti világ átláthatóbbá, kiszámíthatóbbá tételét Romániában, és egyik eszközeként a korrupcióellenes harcot jelölte meg. Ennek következményeként Románia megalakította a PNA-t, 2002 augusztusában³ és 2003 áprilisában⁴ arról tájékoztatta az IMF-et, hogy korrupcióellenes programot indítottak. Az IMF 2004-es országjelentésében annak a véleményének adott hangot, hogy a térség országai közül Románia kezeli legrosszabbul a korrupciót. A jelentésben hangsúlyozottan az is szerepelt, hogy az ország korrupcióellenes szervezetét meg kell erősíteni, mely előfeltétele annak, hogy az IMF és a Világbank segítséget nyújtson Romániának.⁵ Az IMF 2006-os országjelentésében már beszámolt a DNA felállításáról is.⁶ A kritikák is jelentős szerepet játszhattak abban, hogy különálló, hatékony ügynökséggé vált az intézmény.⁷ A 2005-ös törvénymódosítások és a korábbi korrupcióellenes ügyészség jelenlegi DNA-vá történt átszervezése után volt egy átmeneti időszak, de 2006 után kezdtek megjelenni azok az ügyek, amelyekben politikusok, parlamenti képviselők, miniszterek voltak érintettek. Az első években még kevesebb ilyen ügy került napvilágra, de 2008 után megszorodott a számuk. Annak hatására, hogy nyilvánvalóvá vált, a DNA ügyészei mindenkivel szemben egyformán alkalmazzák a törvényeket, a vizsgálat alatt álló személyek jogállásától függetlenül, az emberekben egyre nőtt a bizalom. A polgárok egyre több feljelentést tettek, és így a legfontosabb személyeket érintő ügyek száma is gyarapodni kezdett. Az ügyészek egyre inkább hoz-

zásoktak az ilyenfajta ügyekhez, nagyobb szakmai gyakorlatra tettek szert, és egyre több törvényi eszköz segítette őket, mindezek együttesen tették lehetővé az azóta elért eredményeket.⁸ Ahogy egyre hatékonyabbá vált a DNA, úgy szerepelt egyre ritkábban a korrupció szó az IMF országjelentéseiben.⁹ Míg az IMF 2012-es országjelentésében már a korrupcióellenes harc és a DNA sikereiről számol be a nemzetközi szervezet.¹⁰

A DNA TEVÉKENYSÉGÉNEK ÖSSZEGZÉSE 2014–2015-BEN

A DNA-t kezdettől fogva egy rendkívül fiatal és agilis, a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetemen jogot végzett hölgy, Laura Codruța Kovesi vezeti. Kovesi kinevezésekor a legfiatalabb főügyész Romániában, és az első nő, aki korrupcióellenes intézmény élére került. A DNA 2014. január és 2015. októbere közötti tevékenységének eredményei azt mutatják, hogy a közép- és felső szintű korrupció elleni harcban a román hivatal egyre tapasztaltabb és hatékonyabb intézménnyé vált, és méltán váltott ki elismerést nemzetközi téren is. Az elítéltek száma 2006 óta négyszeresére, 1130-ra nőtt. Évről évre egyre növekszik a sikerrel lezárult korrupciós ügyek száma is, csak 2014-ben 1100 embert sikerült bíróság elé állítani.¹¹ A főügyész szerint a DNA 2014-ben minden korábbi rekordját megdöntötte: a szervezeténél dolgozó 86 ügyész több mint 9000 ügyben nyomozott, és az egy év alatt több mint 1000 vádlott között, akiket bíróság elé küldtek, 35 bíró és ügyész volt.¹²

1. táblázat: A DNA kiemelt esetei 2014–2015-ben

Dátum	Érintett	Intézkedés	Az ügy rövid ismertetése
2014. 1. 28.	Miniszter	5 év letöltendő börtönrre ítélték	Első fokon öt év letöltendő börtönbüntetésre ítélte a román legfelsőbb bíróság Monica Iacob Ridzi volt román ifjúsági és sportminisztert egy korrupciós ügyben. ¹³
2014. 5. 1.	Bíró	Korrupció gyanújával került előzetesbe Stan Mustata	Korrupció gyanújával előzetes letartóztatásba helyezték a bukaresti táblabíróság egyik bíróját, akinek Dan Voiculescu médiamágnás és politikus korrupciós ügyében kellett volna jogerős ítéletet hoznia. ¹⁴
2014. 5. 29.	A Kolozs megyei önkormányzat elnöke	Korrupció gyanúja miatt őrizetbe vették	A korrupcióellenes ügyészség őrizetbe vette Horea Uioreanut, a Kolozs megyei önkormányzat liberális párti elnökét. ¹⁵
2014. 6. 6.	Árhatóság alelnöke	Korrupció vádja az árhatóság alelnökével szemben	A korrupcióellenes ügyészség őrizetbe vette az energiaár-szabályozó hatóság egyik alelnökét, akit azzal gyanúsítottak, hogy hivatali kötelességét megszegve elérte, hogy az egyik túlszámlázáson kapott, külföldi tulajdonú áramszolgáltónak ne kelljen érdemben csökkentenie árait. ¹⁶

Dátum	Érintett	Intézkedés	Az ügy rövid ismertetése
2014. 7. 15.	A volt államfő testvére	Korrupcióval vádat emeltek	Befolyással való üzérkedés gyanújával vádat emelt a román korrupcióellenes ügyészség (DNA) Mircea Băescu, Traian Băescu államfő testvére ellen. ¹⁷
2014. 7. 31.	Csendőrpáncsnok	Korrupciós eljárás a leköszönt szatmári csendőrpáncsnok ellen	Korrupciós botrányba keveredett Gheorghe Avram, a Szatmár Megyei Csendőrség korábban leköszönt parancsnoka. Avram és két társa ellen a tasnádi csendőrbázis átalakítása körüli törvénysértések miatt indított eljárást a DNA. ¹⁸
2014. 8. 12.	Román szenátusi alelnök	10 év börtön	Jogerősen tíz év letöltendő börtönbüntetésre ítélte a bukaresti táblabíróság Dan Voiculescut, a román kormánypárti Konzervatív Párt (PC) alapítóját, aki kiterjedt médiabirodalommal és sikeres vállalkozásokkal rendelkezik. ¹⁹
2014. 8. 24.	Államminiszter	4 év letöltendő börtönre ítélték	Adócsalásért négy év letöltendő börtönbüntetésre ítélte a bukaresti törvényszék George Copost, aki 2004 és 2006 között kis- és középvállalkozásokért felelős államminiszter (miniszterelnök-helyettes) volt a Tăriceanu-kormányban. ²⁰
2014. 9. 13.	Ortodox érsek	Korrupciós vád	Befolyással való üzérkedés és okirat-hamisításra való felbujtás gyanújával indított bűnvádi eljárást a romániai korrupcióellenes ügyészség (DNA) Teodosie ortodox érsek, a dobrozdjai megyéket magában foglaló, konstancai (Constanța) székhelyű Tomisi egyházkerület vezetője ellen. ²¹
2014. 10. 16.	Miniszter	2 év börtönre ítélték	Két év letöltendő börtönbüntetésre ítélte első fokon a román legfelsőbb bíróság Miron Mitrea volt közlekedési minisztert korrupció miatt. ²²
2015. 1. 29.	Alkotmánybíró	Bűnvádi eljárás indult	Lemondott hivataláról Romániában Toni Grebla alkotmánybíró, aki ellen befolyással való üzérkedés és bünszövetkezetben való részvétel miatt indított bűnvádi eljárást a DNA. ²³
2015. 3. 19.	A román Feddhetetlenségi Ügynökség (ANI) vezetője	Őrizetbe vették	Őrizetbe vették Horia Georgescut, a román Feddhetetlenségi Ügynökség (ANI) vezetőjét, akit többrendbeli hivatali visszaéléssel gyanúsított a korrupcióellenes ügyészség. ²⁴

Dátum	Érintett	Intézkedés	Az ügy rövid ismertetése
2015. 5. 18.	Bíró	10 év börtönre ítélték	Tíz év és nyolc hónap börtönbüntetésre ítélték el egy korrupt román bírót, akit vétkesnek találtak abban, hogy a vádlottaktól pénzt követelt a nekik kedvező ítéletek fejében. ²⁵
2015. 9. 1.	Adóhatóság és a szervezett bűnözés és terrorizmusellenes ügyészség volt vezetői	Őrizetbe vették	Az adóhatóság (ANAF), illetve a szervezett bűnözés és terrorizmusellenes ügyészség (DIICOT) volt vezetőjét vették őrizetbe, akiket befolyással való üzérkedéssel és megvesztegetés elfogadásával gyanúsítanak. ²⁶
2015. 9. 2.	Volt román államfő	A volt román államfő ellen zsarolás ügyében indult eljárás	Gyanúsítottként jelentkezett kihallgatásra a legfőbb ügyészségen Traian Băsescu volt román államfő, aki ellen Gabriela Firea, a kormányzó Szociáldemokrata Párt (PSD) szövegírójének feljelentése alapján zsarolás gyanújával indult bünvádi eljárás.
2015. 9. 3.	Miniszterelnök	Meggyanúsították	Kihallgatta Victor Ponta román miniszterelnököt a DNA. A politikust okirat-hamisítással, pénzmosással és adócsalásban való bűnsegédlettel gyanúsították meg. ²⁷
2015. 9. 8.	Főpolgármester	Őrizetbe vették	Őrizetbe vették Bukarestben Sorin Oprescut, a román főváros főpolgármesterét. A vádhatóság szerint Oprescu egy jól szervezett hálózatban vett részt a bukaresti főpolgármesteri hivatalnál, amely azzal a feltétellel adott megbízási szerződéseket különböző cégeknek, hogy azok nyereségük egy részével megvesztegessék a városháza döntéshozóit. ²⁸
2015. 9. 17.	Miniszterelnök	Vádat emeltek ellene	Vádat emelt Victor Ponta román miniszterelnök ellen a DNA, a politikust többrendbeli okirat-hamisítás, pénzmosás és adócsalásban való bűnrészesség vádjával állítják bíróság elé. ²⁹

Forrás: Sajat gyűjtés a magyar és magyar nyelvű román sajtóból. Részletesen lásd a jegyzeteket.

ÜGYNÖKSÉG A BÜNTETŐELJÁRÁSOK SORÁN LEFOGLALT VAGYON KEZELÉSÉRE

A bukaresti kormány 2015. június elsején törvénytervezetet fogadott el arra vonatkozóan, hogy külön állami ügynökséget hoznak létre Romániában a büntetőeljárások során lefoglalt vagy elkobzott vagyontárgyak kezelésére és értékesítésére.³⁰ Az igazságügyi minisztérium alárendeltségében létrehozandó ügynökség feladata az lesz, hogy hatékonyabbá tegye a bűncselekményekből származó vagyonok elkobzását, és növelje

az államnak okozott károk megtérülésének határfokát. A DNA vezetője korábban több ízben jelezte, hogy az igazságszolgáltatás csak akkor elrettentő hatása a korrupció elleni harcban, ha a vétkeseket nemcsak néhány év szabadságvesztéssel büntetik, hanem sikerül elkobozni tőlük a törvénytelenül megszerzett vagyont. A DNA februári éves értekezletén rámutatott: ha be is tudnák hajtani az elítéltektől a korrupciós ügyekben jogerősen elkobzott több mint 300 millió eurót, abból fedezni lehetne a romániai orvosok egyévi fizetését. A lefoglalt vagyontárgyak kezelésére alakítandó ügynökség nemcsak korrupciós ügyekből, hanem általában a bűncselekményekből származó, egyenként 15 ezer eurónál nagyobb értékű vagyontárgyak, ingóságok raktározásával, elkobzásuk esetén értékesítésével foglalkozik majd, ugyanakkor a vádlottak zárolt számláinak felügyelete, az elrendelt pénzbeli büntetések behajtásának nyomon követése is illetékességébe tartozik. Az ügynökség a lefoglalt ingóságokról és zárolt bankszámlákról országos adatbázist alakít ki. A bukaresti kormány közleménye szerint eddig a bűnüldöző szervek saját hatáskörben, célirányos költségvetési fedezet nélkül gondoskodtak a bűncselekmények elkövetéséhez használt, lefoglalt vagy elkobzott vagyontárgyak tárolásáról. Az elrendelt vagyoneklobzások végrehajtását a hatóságok munkájának összehangolatlansága, az egységes adatbázisok hiánya is hátráltatta. A román kormány szerint 2012 és 2014 között jelentősen nőtt a rendőrség és a vádhatóságok által lefoglalt vagyontárgyak mennyisége: értékük 2014-ben meghaladta a félmilliárd eurót. A bíróságok által elrendelt vagyoneklobzások mindössze 14 százalékát sikerült 2014-ben behajtani Romániában, de ez is jelentős előrelépés a korábbi évek 5 százalékos arányához képest.

A törvénytelenül szerzett vagyonok elkobzását a román államfő is sürgette: Klaus Johannis elfogadhatatlannak nevezte, hogy a korrupciós ügyekben elrendelt vagyoneklobzások alig tíz százalékát sikerül csak a pénzügyminisztériumnak behajtania. Rámutatott: ahogy nem „fakultatív”, hogy egy elítéltet börtönbe zárnak-e, ugyanúgy a vagyoneklobzási rendelkezések is „kötelező” részei a korrupciós bírósági ítéleteknek, hogy a korrupciót ne csak büntessék, hanem a csábítás is megszűnjön. Johannis úgy értékelte, hogy a DNA megalakulása és hatékonyvá válása jelentős változást hozott a társadalomban: eltűnt az emberekből a kis- és nagykorruptióval szembeni tehetlenség érzése. Úgy vélte, hogy a DNA megérdemelten élvezi a polgárok bizalmát, az Európai Bizottság és a külföld elismerését. Az államfő reményét fejezte ki, hogy a parlament – ígéretéhez híven – hamarosan egyszerűsíteni fogja a törvényhozás tagjai ellen a DNA által indítandó bünvádi eljárásokat. Johannis államfő azt is deklarálta, hogy feltétel nélküli szövetségese a DNA-nak a korrupcióellenes harcban, mivel azt a jogállamiság kulcsintézményének tekinti. „Nincs más út a társadalom számára, mint a korrektség és törvénytisztelet”, jelentette ki. A DNA a nagykorruptió ügyekben illetékes, vagyis azokban az esetekben, amelyekben 10 ezer eurónál nagyobb összegű megvesztegetésről vagy 200 ezer eurónál nagyobb kárról van szó, illetve minden olyan esetben, amelyben a gyanúsítottak köztisztviselők.³¹

A DNA tevékenysége számos tekintetben inkább sikeresnek tekinthető az utóbbi években, mintsem sikertelennek, és méltán népszerű is Romániában és külföldön is, így Európában és az Egyesült Államokban egyaránt. Romániát többek között a nagy-

mértékű korrupció miatt nem vették fel eddig a schengeni övezetbe, és mind az Európai Bizottság, mind az amerikai külügyminisztérium éves jelentéseiben előkelő helyen szerepelt évről évre ez a probléma. De hogy a korrupció mennyire vált rendszerszintűvé, az csak mostanság kezd igazából kiderülni, amikor a korrupcióellenes ügynökség által megvádolt politikusok és üzletemberek kiborítják a csontvázakat a szekrényből. A román emberek dühösek, és joggal: a legnagyobb lenyúlások éppen abban az időszakban történtek, amikor a gazdasági válságra hivatkozva megnyirbálták a fizetésüket, nyugdíjukat, és családok százezreit szorították a létminimum peremére.

Az IRES közvélemény-kutató intézet jelentése rámutatott: a válaszadók 77 százaléka helyesli, hogy számos, korrupcióval vádolt politikust ítélte el a bíróság, illetve helyezett letartóztatásba, 93 százalékuk pedig úgy látja, a román társadalomban a korrupció általánosan elterjedt jelenség.³² A közvélemény-kutatás 2015. március elején készült több mint ezerfős, Románia felnőtt lakosságának nézeteit 3 százalékos hibahatárral tükröző reprezentatív mintán. A felmérésből kiderül: főleg az erdélyiek és bánágiak vélik úgy, hogy a korrupció elsősorban kormányzati szinten van jelen, a moldvaiak körében az átlagnál magasabb azok aránya, akik szerint a helyhatóságok is ugyanolyan korruptak, mint a központi közigazgatás. Az IRES-jelentés szerint az igazságszolgáltatásban korábban példátlanul magas szintre, 43 százalékra emelkedett a DNA főügyésének, Laura Codruța Kövesinek a bizalmi indexe, elsősorban a férfiak és az értelmiségiek körében. Tiberiu Nitu legfőbb ügyészben a megkérdezettek 30 százaléka bízik, míg a korrupcióellenes intézmények egykori megalapításában szerepet játszó Monica Macovei volt igazságügyi miniszterben csupán a megkérdezettek 23 százaléka.

Mindeközben kialakult egy „hirtelen gazdagodó” réteg, az oligarchák (román megfelelőjük: helyi bárók) mellett politikusok és házastársuk, továbbá médiamágnások, üzletemberek halmoztak fel tetemes vagyonokat. Így érthető, hogy a publicisták legtöbbször a rákos sejt burjánzásához hasonlítják a korrupciót, amely áttétjeivel az egész országra áterjedt. A hivatalnokok jóindulatát megváltó „kis figyelmességekkel”, az orvosok zsebébe becsúsztatandó borítékokkal, a kapcsolatokon keresztül elintéztett ügyekkel napi szinten együtt élt a romániai átlagpolgár. Legfeljebb legyintett, hogy ezt hívják „balkanizálódásnak”. De mára kiderült, hogy gyakorlatilag minden párt, egykori és jelenlegi kormányerő, állami és jogszolgáltatási intézmény vagy erőszakos szervezet vezetéséig érnek a korrupció száalai, s oknyomozó újságíró legyen a talpán, aki kibogozza, hogy ki kivel, mikor, mennyiért „zsírozott le” egy nagy üzletet – nem melleleg az adófizetők pénzéből.

Románia a korrupció miatt még ma is az Európai Bizottság megfigyelése alatt áll. De ez a kép lassan változik, és egyre több ország követné a romániai módszert.³³ „Sokan érdeklődnek, hogy hogyan állítottuk fel a korrupcióellenes ügyészséget, és mi a siker titka. Nagyon fontos, hogy a megfelelő embereket kell kinevezni Bulgáriában és más országokban is, ahol hasonló lépésre készülnek”, nyilatkozta például Monica Macovei romániai EP-képviselő az *Euronews* riporterének 2015 áprilisában.³⁴ Ekkor 15 európai ország (Ausztria, Belgium, Ciprus, Dánia, Finnország, Franciaország, Írország, Lengyelország, Luxemburg, Németország, Nagy-Britannia, Norvégia, Olaszország, Spanyolország és Svájc szófiai nagykövetsége) közös felhívásban szorgalmazta egy, a romániaihoz

hasonló korrupcióellenes különleges hivatal felállítását Bulgáriában, miután a szófiai parlament leszavazta az erről szóló tervezetet. „A kormány által javasolt szöveg parlamenti vita nélküli elutasítása negatív jelzés”, állapították meg közleményükben.³⁵ A törvényjavaslatot egyébiránt az a bolgár kormány nyújtotta be, amely 2015 júniusában még elfogadta a korrupcióellenes szerv létrehozásáról szóló tervezetet. Bulgáriában a törvényjavaslat megalkotását annak a káros gyakorlatnak a felszámolása indokolta leginkább, hogy a befolyásos személyek elleni korrupció miatt indított hatósági eljárásokat gyakran évekig elhúzzák, és végül körmönfont ítéletekkel gyakran felmentik a vádlottakat. Az országban felfedett korrupció aláásta a bizalmat a bolgár közszolgálati intézményekben, és régóta gátolja a külföldi befektetéseket. Az Európai Bizottság legutóbbi, 2015. januári jelentésében is a korrupció és a szervezett bűnözés elleni eredménytelen küzdelem miatt marasztalta el az Unió legszegényebb országát, Bulgáriát.³⁶

A ROMÁN KORRUPCIÓELLENES ÜGYNÖKSÉG MŰKÖDÉSÉNEK KRITIKÁJA

Sokan vélik úgy Romániában, hogy akárcsak Ceaușescu idejében, a besúgók, feljelentők országa lettek. Többen egyenesen az akkoriban elhíresült Securitate ügynökeinek a hatalomba történő visszatérését emlegetik. A román médiában vita alakult ki arról, hogy vannak-e titkos ügynökök az ügyészek között. Kövesi a vádakra úgy reagált egy vele készített interjúban, hogy a DNA egyetlen ügye sem alapul csak feljelentéseken, amikor bíróság elé állítanak valakit, további bizonyítékokat is kell gyűjteniük. Tanúmeghallgatásokra, bankszámlakivonatokra, technikai-tudományos eszközökkel szerzett bizonyítékokra is szükség van. Gyakran fordul elő az is, hogy nem lehet bizonyítani egyes feljelentések megalapozottságát. Másrészről az új büntetőügyi törvény és az új büntető törvénykönyv Romániában olyan módosításokat tartalmaz, amelyek révén sokkal súlyosabb büntetéseket lehet korrupciós bűncselekmények esetében kiróni. A törvény lehetőséget ad egyes vizsgálat alá vont személyeknek büntetésük harmadolására, ha az elsőfokú tárgyalás során beismerik bűnösségüket, vagy akár a megfelezésére is, ha feljelentést tesznek, és együttműködnek az igazságszolgáltatási szervekkel más korrupciós ügyek felderítésében. Sokan élnek ezzel a lehetőséggel. Ez nem új jogi intézmény, nagyon régóta létezik a román jogrendben, és ezt több más EU-tagállam és az Amerikai Egyesült Államok is alkalmazza. A Román Hírszerző Szolgálattal, az SRI-vel az erre vonatkozó törvény, illetve a DNA és az SRI között létrejött megállapodás alapján működnek együtt, de a Román Hírszerző Szolgálattól csak bejelentéseket kapnak. Az SRI nem küldhet a DNA-nak kész aktákat és tanúvallomásokat, vagy más bizonyítékokat sem, mert nem rendelkeznek ilyen hatáskörrel. „Bizonyos tájékoztatókat küldhetnek, melyek aztán bünvádi eljárások elindításának alapját képezhetik. ... az országos korrupcióellenes igazgatóság ügyeinek több mint kilencven százaléka magán- és jogi személyektől érkezett bejelentések alapján indul, és csak öt százalék indul hivatalból történő eljárás formájában, ideszámítva a sajtóból szerzett információk vagy a hírszerző szolgálatok bejelentései alapján indított ügyeket is.”³⁷ A korrupcióellenes ügyészség vezetője kizártnak tartja, hogy a vádhatóság emberei közül bárkit beszervez-

tek volna a titkosszolgálatok. Az alkotmány szerint a bírák és ügyészek semmilyen más tisztséget nem tölthetnek be, legfeljebb az oktatásban vállalhatnak szerepet.³⁸

A román sajtóban több helyen az újságírók annak a véleményüknek adtak hangot, hogy az, hogy Romániában beindult a korrupcióellenes fűnyíró, az elsősorban annak tudható be, hogy az amerikaiak a román műveleti területen elszánták magukat a politikai elit cseréjére, és ennek fő eszköze a Nemzeti Korrupcióellenes Ügyészség, amelynek jóvoltából hetente új és újabb meghökkentő ügyek látnak napvilágot.³⁹ Ukrajna és a Moldovai Köztársaság szomszédjaként Románia kulcs helyzetben van. Fontos szempont továbbá, hogy az országot vastagon meghitelezte az IMF, az elmúlt években érdemi döntést a Világbank potentátjainak jóváhagyása nélkül egyik kormány sem hozhatott. És az altalajkincsekről sem feledkezhetünk meg, példának okáért köztudomású, hogy a verespataki aranyat, valamint ritkafémeket cianidos technológiával befolyásos tengerentúli befektetők termeltetnék ki, és – palagáz után kutatva – a Chevron amerikai cég is körbefúrta az országot.

A legbefolyásosabb román véleményvezér, Cristian-Tudor Popescu megbízható forrásokra hivatkozva egyenesen azt állította, hogy a DNA vezetőjét, Laura Codruța Kovesi főügyészt amerikai nyomásra nevezték ki. Mindenesetre tény, hogy Victoria Nuland, az amerikai külügyminisztérium európai és eurázsiai ügyekért felelős államtitkár-helyettese tavaly januári látogatásán elsőként a főügyészt kereste fel, és négy szemközt tárgyalt vele, majd csak ezután autózott át az államelnöki palotába, márpedig az amerikai diplomaták általában ezekkel a gesztusokkal is üzennek.

Ezután kapott szárnyra a hír, hogy a korrupcióellenes ügyészségnél számos politikuss dosszié áll, és ahogy közeledett a tavaly év végi államfőválasztás, úgy fokozódott a nyomás a politikai eliten. Fontos mellékszál, hogy az elnökválasztás téje a fent említett elemző szerint nem egyik vagy másik politikai oldal nyeresége, hanem az igazságszolgáltatás jövője volt – Cristian-Tudor Popescu szerint a szocialista Victor Ponta miniszterelnök győzelme az igazságszolgáltatás halálát jelentette volna. Ponta és támogatói ezt a mérkőzést elveszítették, és most vert helyzetből nézik, ahogy átrendezik az erővonalakat. Klaus Johannis meglepetésszerű államfővé választásával viszont megnyílt a tér, egymás kezébe adják a kilincset amerikai katonai és politikai vezetők. Victoria Nuland is visszalátogatott idén januárban, emelve a téten, amikor az egyébként később alkotmányellenesnek bizonyult „Nagy Testvér törvény” mellett érvelt, mely a távközlési cégeket adattárolásra kötelezte volna. Az adatokba a titkosszolgálatok igény esetén betekintheznének. Továbbá kötelezővé tették volna a név szerinti regisztrációt feltöltős mobilkártya esetén is.⁴⁰ Van olyan magyar publicista, aki egyenesen úgy véli, „Romániában a különleges korrupcióellenes ügyészség és a vádanyagot szállító titkosszolgálat de facto átvette a hatalmat – és ez aránytalanul megerősíti a nemzetközi pénzügyi szervezetek és az Egyesült Államok informális befolyását –, ami átrendezi (történelmileg túlon túl is ismerős módon) az ország tekintélyi struktúráját, élen a hadsereggel, az államegyházzal és a titkosrendőrséggel. Ugyanakkor persze a korrupciós ügyek súlyosságát nem lehet tagadni.”⁴¹

A folyamatos médiafigyelem már nemcsak a nagyközönséget tartja lázban, hanem hatása van a döntéshozásra is. A DNA működésének árnyoldala a közügyek intézésé-

Novoszáth Péter – „Nincs más út a társadalom számára, mint a korrektség és a ...”

nek bénulása, a döntéshozók ugyanis félnek, hogy nehogy akár önhibájukon kívül célkeresztbe kerüljenek. Az Európai Unióba való belépés feltételeként létrehozott Korrupcióellenes Ügyosztályt korábban amolyan tessék-lássék szervezetnek tekintették, most azonban rettegett ellenfél.⁴²

LEGFŐBB KORRUPCIÓELLENES INTÉZKEDÉSEK MAGYARORSZÁGON⁴³

A jelenlegi magyar kormány megalakulása, 2010 óta az elmúlt húsz év legintenzívebb korrupcióellenes intézkedéssorozatát hajtotta végre, mert elkötelezett abban, hogy az állam iránti bizalmat növelje, és minden rendelkezésre álló eszközzel garantálja a nemzeti vagyonnal és a közpénzekkel való felelős gazdálkodást, a korrupció felderítését és a bűnösök elszámoltatását.

Magyarország 2010-ben csatlakozott a Nemzetközi Korrupcióellenes Akadémiához (IACA), amely az ENSZ, az Interpol, az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) és az osztrák állam kezdeményezésére jött létre.

A Legfőbb Ügyészség vezetése 2010 végén egyértelmű célkitűzésként fogalmazta meg, hogy az ügyészség aktívabb szerepet kíván játszani a korrupció elleni harcban. Ezen cél elérésére 2011 áprilisában a sokszor szerteágazó nagy tárgyi súlyú korrupciós ügyek nyomozására egy 15 fős, sokoldalúan képzett ügyészekből álló osztály, a Korrupció Elleni Ügyek Osztálya alakult a Központi Nyomozó Főügyészségen. Ez az osztály a megalakulása óta eltelt két és fél évben 417 ügygel foglalkozott. Ezek közül 87 ügyben nyomozást rendelt el, melynek során 222 gyanúsítottat hallgatott ki, 13 ügyben emelt vádat, összesen 107 vádlottal szemben.

A kormányalakulást követően megkezdődött a korábbi hatalmi elit elszámoltatása, a nemzeti vagyonnal való felelőtlen bánásmód felderítése. A kormány elszámoltatási és korrupcióellenes kormányzati feladatokért felelős kormánybiztost nevezett ki, aki az állami cégeknél történt korábbi visszaéléseket és az állami földek jogellenes elherdálását vizsgálta. A kormánybiztos, valamint a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) munkájának köszönhetően több ügyben kezdődött átfogó vizsgálat, született feljelentés, és indult nyomozás.

2011. november 18-án korrupcióellenes közös nyilatkozatot írt alá Navracsics Tibor közigazgatási és igazságügyi miniszter Domokos Lászlóval, az Állami Számvevőszék elnökével, Baka Andrással, a Legfelsőbb Bíróság elnökével és Pólt Péter legfőbb ügyésszel a korrupció elleni összehangolt, hatékony állami fellépésről.

2012. március 28-án a kormány elfogadta a 2012 és 2014 közötti időszakra vonatkozó közigazgatási korrupciómegelőzési programot, amely a közigazgatási és a közszolgálati korrupciós jelenségek elleni harcot célozta meg, hogy az állam korrupcióval szembeni ellenálló képessége erősödjön, hogy a korrupció jelenségét felismerő, azt elítélő és elhárító közszféra jöjjön létre. A program szorosan illeszkedik a Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Programhoz.

A 2015 és 2018 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Korrupcióellenes Program a korábbi korrupcióellenes program elvárásain túl, a kormányzaton kívüli szereplőket is be akarja vonni a korrupciós bűncselekmények visszaszorítása érdekében. A Nemzeti

Korrupcióellenes Program általános célja a közpénzekkel való gazdálkodás átláthatóbbá tétele, a hatósági eljárások fejlesztése, a szemléletformálás. A közbeszerzési eljárás esetében a nyílt szerződés lehetőségét veti fel, melynek révén az egész eljárás nyilvános, továbbá a vagyonyilatkozatok esetében kötelezővé válna a vagyonyilatkozatok tartalmának a Mentelmi és Összeférhetetlenségi Bizottság általi megvizsgálása.

Az állami szerveknél érvényesítendő etikai követelményekről az összehangolt etikai szabályozás elősegítése érdekében Zöld Könyv készült, amely egy későbbi, a közigazgatási szférának létrehozandó Hivatásetikai Kódex tervezete. Már folyamatban van a kormánytisztviselők felkészítése a Hivatásetikai Kódex alkalmazására.

A kormány felülvizsgáltatta és megerősítette a bejelentővédelmi szabályozást is. A törvényjavaslat a korrupció visszaszorítása érdekében a köz- és magánszférára egyaránt tartalmaz bejelentővédelmi intézkedéseket. Széles körű egyeztetés mellett és nemzetközi példák alapján dolgozták ki a számos egyéb jogszabályt is módosító törvényjavaslatot, melyet az Országgyűlés elfogadott.

Magyarország kormánya és az OECD közötti közigazgatás-fejlesztési keretmegállapodás alapján elkészült a magyar antikorrupciós erőfeszítéseket értékelő jelentés. A jelentés „jó gyakorlatként” nevesíti a korrupciós kockázatelemzéseket és az integritásirányítási rendszer bevezetését, valamint az integritás témájú képzéseket. Továbbá a korrupció visszaszorítása és az integritás erősítése érdekében szükséges további lépésekre hívja fel a figyelmet, például a jogalkotási folyamat kockázataira, az etikai kódexek gyakorlatba való átültetésével kapcsolatos feladatokra.

Az Állami Számvevőszék kiemelten kezeli és küldetésének tekinti a korrupció elleni fellépést. Mindez illeszkedik az ÁSZ stratégiájához, amelyben hangsúlyos feladatként jelenik meg az integritásalapú, átlátható és elszámoltatható közpénzfelhasználás megteremtése, továbbá az ÁSZ szerepvállalása a korrupció és csalás elleni küzdelemben. Az ÁSZ ellenőrzési tervében kiemelt helyen kezeli a korrupcióellenes fellépés alapját képező belső ellenőrzést és belső kontrollmechanizmusokat. 2014-ben már negyedik alkalommal térképezte fel a különböző államháztartási szervezetek korrupciós kockázatnak való kitettségét, valamint az azzal szembeni ellenálló képességüket. Az évenkénti felmérésorozattal az ÁSZ egyedülálló „magyar modellt” alakított ki. A modell alapjául az egyes intézmények szervezeti integritásának erősítésére kifejlesztett holland módszer szolgált, amelyet az ÁSZ adaptált, továbbfejlesztett és az egész magyar közzsférára kiterjesztett. Készült többek között ilyen elemzés a „kormányzati szervek intézménycsoportra”, „a független államhatalmi szervek intézménycsoportra”, az „igazságszolgáltatás intézménycsoportra”. Az ÁSZ az elemzéseket minden évben átadja a közreműködő szervezeteknek, hogy felhasználhassák ezeket a kockázatelemző munkájuk eredményességének javításához, az integritáskontrolljaik megerősítéséhez. Ezek a felmérések nyilvánosak, az ÁSZ Hírportálon megtalálhatók.

Az ÁSZ a szemléletformálás érdekében a témában elektronikus tananyagot dolgozott ki, amit ingyenesen hozzáférhetővé tett az NKE számára. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem szervezésében 2013 júliusában fejeződött be a több mint 2000 főt érintő hivatásetikai képzés, valamint az elkészült e-learning tananyag, amelyből a kormánytiszt-

viselők folyamatosan sajátúthatják el az új etikai követelmények elméleti és gyakorlati tudnivalóit. Az NKE-n ma már integritás-tanácsadó szakirányú továbbképzés is indul, amely nemzetközi jelentőségű képzési fejlesztés, mivel példaértékűvé teszi Magyarországon korrupcióellenes intézkedéseit.

KÖVETKEZTETÉSEK

Szükséges lenne Románia példáját követve Magyarországon is egy egységes, független szervezetben kezelni a felső és középszintű korrupció felderítését. A szervezet függetlensége garanciát nyújtana a nagyobb számú felderítések végrehajtására. Amennyiben létrejönne egy pártatlan, minden hatalmi tényezőtől, politikai párttól független, szakmailag kiváló és megbecsült tisztviselőkkel rendelkező szervezet, akkor Magyarországon is nagyot léphetnénk előre a felső és középszintű korrupció elleni küzdelem terén. Minden bizonnyal, Romániához hasonlóan, nagy társadalmi támogatottsága lenne, a felmérések szerint az adófizetőkben megvan erre az igény.

Számos olyan ügy felderítetlen, amely már jó ideje borzolja a közvéleményt. A teljesség igénye nélkül csak a legnagyobbakat említsük: immáron már több mint öt éve tart az a nyomozás, amit annak idején az Állami Számvevőszék vizsgálata és bejelentése alapján indított a Fővárosi Főügyészség a 4-es metró tanácsadói szerződéseinek és az Alstom-szerelvények beszerzésének ügyében ismeretlen tettesek ellen.⁴⁴ Hiába ígértek felelősségre vonást, öt év telt el a tíz ember életét kioltó, százak életét megnyomorító vörösiszap-katasztrófa óta, de még senki sem ül börtönben, nem került sor vagyonelkobzásra, és az összes felelős szabadlábon van. A nyilvánvaló emberi mulasztások ellenére a bíróság senkit sem helyezett előzetes letartóztatásba, se házi őrizetbe. Az ország történelme legnagyobb ipari katasztrófájának kapcsán máig nincs felelőse annak, hogy 1 644 000 köbméter (!) lúgos, mérgező anyag kiömlött a Magyar Alumíniumtermelő és Kereskedelmi (Mal) Zrt. tározójából. A büntetlenségnek vannak határai, és ha ezt átlépjük, valóban nincs visszaút. Ennek a tragédiának az eltussolása átlépi ezt a határt. Súlyosan rombolja a közbizalmat, és hajlamosak vagyunk feladni a reményt, hogy az igazságszolgáltatás valóban mindig a társadalmi rend érdekében akar tenni. Felerősödtek a kétségek a bírói karral kapcsolatban, amely kitaposta magának Brüsszelben, hogy rájuk mint külön kasztra ne vonatkozzon az összes köztisztviselőre érvényes nyugdíjkorhatár. Emberi életek kioltása, sorsok kettétörése, települések tönkretétele következményekkel kell hogy járjon, ellenkező esetben felbomlik az állammal kötött, rousseau-i értelemben vett társadalmi szerződés, amelyben a polgárok a hatalom átruházásáért cserébe „a társadalom minden tagjának és vagyonának oltalmazását” várják el. A vörösiszapper alakulása miatt egy újabb veszélyes anyag szabadult el, amely ezúttal a közbizalomban okozhat katasztrófát, és teljes mértékben negligálja a „jó állam” megvalósításába vetett hitünket, reményeinket.⁴⁵ Várhatóan 2016 első negyedévében veszik állami tulajdonba az érintett egyetemek úgynevezett PPP-konstrukcióban, vagyis magánbefektetők bevonásával elkészült ingatlanjait, az elkövetkező két évben 26 előnytelen szerződést kíván rendezni a kormány mintegy 36 milliárdos ráfordítással. A 2016-os költségvetésben 5,3 milliárd forintot különítettek el az aránytalanul nagy

terhet jelentő szerződések átalakítására. Az előnytelen szerződésekért felelősök gyakorlatilag ismeretlenek, az általuk okozott kár megtérítése érdekében gyakorlatilag érdemi intézkedés nem történt.⁴⁶ A mai napig nem derült ki az sem, hogy Simon Gábor, az MSZP egykori elnökhelyettese honnan szerezte azt a pénzt, amellyel 2008-ban és 2009-ben csaknem negyedmilliárd forint értékű bankszámlát nyitott Ausztriában.⁴⁷ Csupán néhány példa, de sajnos még rengeteget lehetne felsorolni csak a legutóbbi években felszínre kerültek közül.

Magyarország továbbra is a külföldi vesztegetés elleni egyezményt korlátozottan végrehajtó országok csoportjába tartozik, és harmadik éve nem javít a helyzetén. A jogszabályok nem zárják ki a bűnüldözés politikai befolyásolásának lehetőségét. Azonban egyáltalán nem azért kell küzdeni a felső és középszintű korrupció ellen, mert azt valamely külföldi ország vagy nemzetközi intézmény elvárná tőlünk, avagy arra éppenséggel utasítani igyekeznek. Éppen ellenkezőleg, akár ennek dacára is, teljesen önérdékből Magyarország felemelkedése, a közbizalom, a „jó állam” megvalósítása érdekében.

Magyarország kormánya sok és fontos intézkedést hozott a korrupció megelőzése és felderítése érdekében, azonban ezek eredményei nem láthatók igazán, mindeddig nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, és jelentősen eltörpülnek Románia felső és középszintű korrupció elleni fellépésének eredményességétől. Ma Magyarországon még mindig megéri felső és középszinten korruptnak lenni, hiszen szinte semmiféle kockázata nincs annak, hogy akár egy politikus, akár egy köztisztviselő vagy egy üzletember a közjavakból, közpénzekből nagyobb arányban jogosulatlan előnyben részesüljön. Olyan jó lenne már, ha végre a különféle politikai táborokhoz tartozók, a keményen dolgozó kisemberek fölött nem azon vitáznának, hogy melyik oldal mennyivel többet lopott vagy osztott vissza a saját oligarcháinak. Össze kellene fogni, és egyszerűen kiűzni a közpénzek fosztogatóit, hűtlen kezelőit a politikából, a közéletből, a közintézményekből.

JEGYZETEK

- ¹ Köszönettel tartozom az Államháztartási gazdálkodás és ellenőrzés szakirányú továbbképzés hallgatóinak e cikk előző változatához fűzött értékes megjegyzéseikért.
- ² Regular Report on Romania's Progress Towards Accession. Commission of The European Communities Brussels, 9.10. 2002. SEC (2002) 1409, 26–28. o.
- ³ Romania – Letter of Intent, Supplementary Memorandum of Economic and Financial Policies, and Technical Memorandum of Understanding. IMF, August 2, 2002.
- ⁴ Romania – Letter of Intent, Supplementary Memorandum of Economic and Financial Policies, and Technical Memorandum of Understanding. IMF, April 9, 2003.
- ⁵ Romania: 2004 Article IV Consultation and Request for Stand-By Arrangement–Staff Report; Staff Statement; Public Information Notice and Press Release on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Romania. July 2004. IMF Country Report No. 04/221.
- ⁶ Romania: 2006 Article IV Consultation – Staff Report; Staff Statement; Public Information Notice on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Romania. May 2006. IMF Country Report No. 06/168.
- ⁷ Marilena Stancu: *Provocarea DNA*. Revista, 22., 31. 08. 2007.

- ⁸ Lukács Csaba: *Hétezer ügy. Egy erős ember Sepsiszentgyörgyről*. Magyar Nemzet, 2015. április 19. http://mno.hu/magyar_nemzet_magazin/hetezer-ugy-1282361?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201509
- ⁹ Földi Bence: *Átgondolatlan a Jobbik korrupcióellenes ötlete*. Magyar Nemzet, 2015. június 28. <http://mno.hu/belfold/atgondolatlan-a-jobbik-korrupcioellenes-otlete-1292057>
- ¹⁰ Romania: 2012 Article IV Consultation and Sixth Review Under the Stand-By Arrangement, and Requests for Waiver of Nonobservance of Performance Criterion and Modification of Performance Criteria–Staff Report; Staff Supplement; Public Information Notice and Press Release on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Romania. October 2012. IMF Country Report No. 12/290.
- ¹¹ Túrós-Bense Levente: *Vizsgálat a korrupciós piramis csúcsáig*. Napi Gazdaság, 2015. július 14.
- ¹² *Rekordszámú politikai ellen indított eljárást tavaly a DNA*. Szatmar.ro/MTI, 2015. február 24. www.szatmar.ro/Rekordszamu_politikus_ellen_inditott_eljarast_tavaly_a_DNA/hirek/70521
- ¹³ *Korrupcióért öt év letöltendő börtön a volt román miniszternek. A román legfelsőbb bíróság ítéletet hozott Monica Iacob Ridzi ügyében*. Jogi Fórum/MTI, 2014. január 28. www.jogiforum.hu/hirek/31172
- ¹⁴ *Korrupció gyanújával előzetesen a korrupciós ügyben ítélt román bírót. Mustata a Voiculescu-per tárgyalása előtt került őrizetbe*. Jogi Fórum/MTI, 2014. május 1. www.jogiforum.hu/hirek/31707 (2015. 09. 17.)
- ¹⁵ *Korrupció gyanúja miatt őrizetbe vették a Kolozs megyei önkormányzat elnökét*. Szatmar.ro/MTI, 2014. május 29. www.szatmar.ro/Korrupcio_gyanuja_miatt_orizetbe_vettek_a_Kolozs megyei_onkormanyzat_elnoket/hirek/65568
- ¹⁶ *Korrupcióval vádolják az árhatóság alelnökét*. Szatmar.ro/MTI, 2014. június 6. www.szatmar.ro/Korrupcioval_vadoljak_az_arhatosag_alelnoket/hirek/65734
- ¹⁷ *Korrupciógyanúval vádat emeltek Basescu testvére ellen*. Szatmar.ro/MTI, 2014. július 15. www.szatmar.ro/Korrupciogyanuvall_vadat_emeltek_Basescu_testvere_ellen/hirek/66459
- ¹⁸ *Korrupciós eljárás a leköszönt szatmári csendőrpáncsnok ellen*. Szatmar.ro/MTI, 2014. július 31. www.szatmar.ro/Korrupcios_eljaras_a_lekoszont_szatmari_csendorparancsnok_ellen/hirek/66788 (2015. szeptember 15.)
- ¹⁹ *Tíz év börtön törvénytelen privatizáció miatt Romániában. Dan Voiculescu 60 millió euróval károsította meg a román államot*. Jogi Fórum/MTI, 2014. augusztus 12. www.jogiforum.hu/hirek/32304
- ²⁰ *Adócsaló államminiszter. A bukaresti törvényszék négy év letöltendő börtönre ítélte George Copost*. Jogi Fórum/MTI, 2014. augusztus 26. www.jogiforum.hu/hirek/32368
- ²¹ *Románia-korrupció-egyház. Korrupcióval gyanúsítanak egy ortodox érseket Romániában*. Szatmar.ro/MTI, 2014. szeptember 13. http://www.szatmar.ro/Korrupcios_vad_egy_ortodox_ersek_ellen/hirek/67558
- ²² *Két évi börtön egy volt miniszternek korrupció miatt. A román legfelső bíróság döntést hozott*. Jogi Fórum/MTI. <http://www.jogiforum.hu/hirek/32649>
- ²³ *Befolyással üzérkedő alkotmánybíró. Lemondott hivataláról Romániában Toni Grebla*. Jogi Fórum/MTI, 2015. február 5. www.jogiforum.hu/hirek/33225
- ²⁴ *Őrizetbe vették a román Feddhetetlenségi Ügynökség vezetőjét. Horia Georgescut többrendbeli hivatali visszaéléssel gyanúsítják*. Jogi Fórum/MTI, 2015. március 19. www.jogiforum.hu/hirek/33471
- ²⁵ *Kedvező bírósági ítéletek több tízezer euróért. Több, mint tíz év börtönre ítélték a korrupciós román bírót*. Jogi Fórum/MTI, 2015. május 18. <http://www.jogiforum.hu/hirek/33782>
- ²⁶ *Ismét lecsapott a román korrupcióellenes ügyészség*. Magyar Hírlap/MTI, 2015. szeptember 1. http://magyarhirlap.hu/cikk/34262/Ismet_lecsapott_a_roman_korrupcioellenes_ugyeszseg
- ²⁷ *Pontát kihallgatta a korrupcióellenes ügyészség*. MNO/MTI, 2015. szeptember 3. <http://mno.hu/kulfold/kihallgatta-pontat-a-korrupcioellenes-ugyeszseg-1302923>
- ²⁸ *Őrizetbe vették Bukarest főpolgármesterét*. Magyar Hírlap/MTI, 2015.09.06. http://magyarhirlap.hu/cikk/34615/Orizetbe_vettek_Bukarest_fopolgarmesteret
- ²⁹ *Vádat emeltek Ponta ellen*. MNO/MTI, 2015. szeptember 17. <http://mno.hu/kulfold/vadat-emeltek-victor-ponta-ellen-1304742>
- ³⁰ *Ügynökség a büntető eljárások során lefoglalt vagyont kezelésére. Törvénytervezetet fogadott el a bukaresti kormány*. Jogi Fórum/MTI, 2015. június 1. www.jogiforum.hu/hirek/33856

- ³¹ *Rekordszámú politikus ellen indított eljárást tavaly a DNA.* Szatmar.ro/MTI, 2015. február 24. www.szatmar.ro/Rekordszamu_politikus_ellen_inditott_eljarast_tavaly_a_DNA/hirek/70521
- ³² *Sokan bíznak a korrupcióellenes ügyészségben.* Szatmar.ro/MTI, 2015. március 12. www.szatmar.ro/Sokan_biznak_a_korrupcioellenes_ugyeszsegben/hirek/70827
- ³³ Report from the commission to the european parliament and the council. On Progress in Romania under the Co-operation and Verification Mechanism. European Commission, Brussels, 28.1.2015. COM(2015) 35 final, 9–10., 13. o. http://ec.europa.eu/cvm/docs/com_2015_35_en.pdf (Letöltés: 2015. szeptember 19.)
- ³⁴ Zsíros Sándor: *Brüsszelben is felfigyeltek a román korrupcióellenes fellépés eredményeire.* Euronews/Európa, 2015. április 4. <http://hu.euronews.com/2015/04/14/brusszelben-is-felfigyeltek-a-roman-korrupcio-ellenes-fellepes-eredmenyeire/1/>
- ³⁵ *Tizenöt európai ország szorgalmazza a korrupcióellenes hivatal felállítását.* MNO/MTI, 2015. szeptember 7. <http://mno.hu/kulfold/tizenot-europai-oroszag-szorgalmazza-a-korrupcioellenes-hivatal-felallitasa-1303374> (2015.09.07.)
- ³⁶ Report from the commission..., i. m.
- ³⁷ Lukács Csaba: *Hétezer ügy. Egy erős ember Sepsiszentgyörgyről.* Magyar Nemzet, 2015. április 19. http://mno.hu/magyar_nemzet_magazin/hetezer-ugy-1282361?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201509
- ³⁸ *Kövesi: nincsenek titkos ügynökök közöttünk.* Erdély.ma, 2015. május 17. http://erdely.ma/kozeletunk.php?id=186349&cim=kovesi_nincsenek_titkos_ugynokok_kozottunk
- ³⁹ *Beindult a korrupcióellenes főnyíró.* Erdély. Napilap.ro, 2015. február 20. www.napilap.ro/HU/Szekelyfold/NEWS/Hirek/Cikk/Hirek-Erdely-Beindult-a-korrupcioellenes-fnyiro_2161/
- ⁴⁰ Lukács, i. m.
- ⁴¹ Tamás Gáspár Miklós: *Vegyen mély lélegzetet.* Hvg.hu, 2015. március 12. http://hvg.hu/velemeney/20150312_TGM_Vegyen_mely_lelegzetet
- ⁴² Andrew Byrne: *Romania in top-level graft crackdown as paper tiger bares teeth.* Financial Times, 26. July 2015. www.ft.com/cms/s/0/7ef59d62-3114-11e5-8873-775ba7c2ea3d.html
- ⁴³ Közös sajtó-összefoglaló. KIM, ÁSZ, Kúria, OBH, Legfőbb Ügyészség, 2013. december 09. http://mkl.hu/pdf/sajto/sajto_20131209-2_kozos_osszefoglalo_korrupcio.pdf
- ⁴⁴ Szabó Zsolt – Sütő Dániel: *Kik a metróépítés felelősei?* Magyar Nemzet, 2015. szeptember 5. http://mno.hu/magyar_nemzet_belfoldi_hirei/kik-a-metroepites-felelosei-1303112
- ⁴⁵ Szabó Anna: *A patak lesz a hibás?* Magyar Nemzet, 2015. szeptember 3. <http://mno.hu/velemeney/a-patak-lesz-a-hibas-1302847>
- ⁴⁶ Csókás Adrienn: *Államosítják az egyetemi PPP-ingatlanokat.* Magyar Nemzet, 2015. augusztus 24. http://mno.hu/magyar_nemzet_belfoldi_hirei/allamositjak-az-egyetemi-ppp-ingatlanokat-1301319
- ⁴⁷ *Simon-ügy: Ké ez a pénz?* MNO/MTI, 2014. március 13. <http://mno.hu/belfold/simon-ugy-kie-ez-a-penz-1215728>